

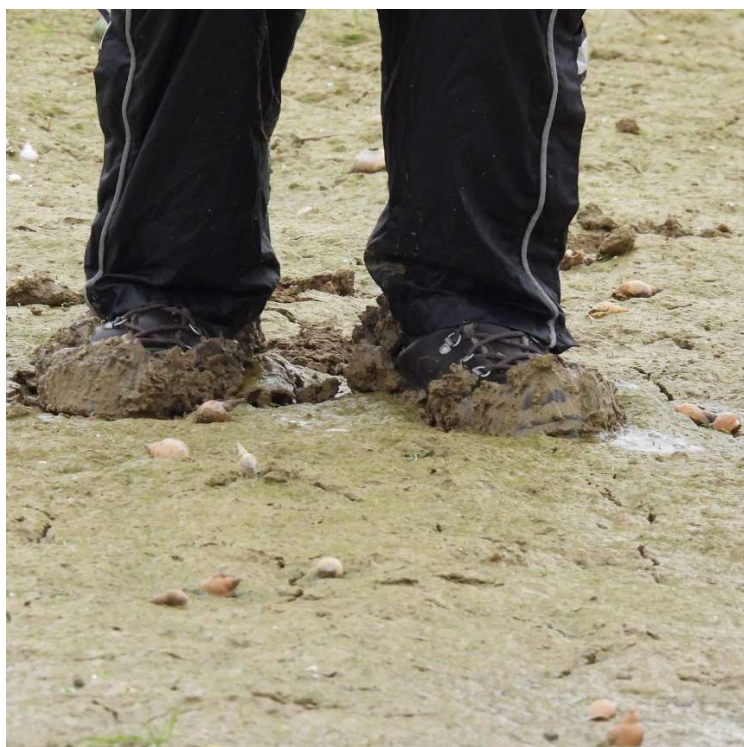
Lac du Der

21 tot 28 oktober 2023

Verslag

KNNV Kampeervakantie K15

Voorwoord

Op 16 en 17 november trokken grote aantallen kraanvogels over ons land op weg naar het zuiden. Inmiddels is de stroom opgedroogd en zal het aantal kraanvogels in het Lac du Der tot een maximum zijn uitgegroeid. Waren wij dan tijdens ons kamp in oktober te vroeg? Nou, ook toen waren er al grote aantallen aanwezig; lokale vogelaars hielden het op 20.000 (zie pag. 23).

Ik schrijf wel 'wij' en 'ons', maar schrijver dezes heeft slechts de eerste helft van het kamp meegemaakt. De weersvoorspellingen voor de tweede helft zorgden ervoor dat ik al op woensdag de 25e het hazenpad koos. En toen ik op donderdag thuis de weersvoorspellingen voor Chatillion-sur-Broué voor die dag en de dag erna zag, realiseerde ik me met enige spijt dat ik best nog had kunnen blijven. Gelukkig mocht ik dit verslag maken en kon ik toch nog een beetje meegenieten van wat er door de blijvers nog allemaal beleefd werd.

Niet dat het weer enorm verbeterde. De meeste kampdeelnemers hadden wijselijk gekozen voor een verblijf in een stacaravan of huisje, enkelen stonden met hun al dan niet lekkende camperbusje of camper op een door bomen beschut grasland. Slechts één *diehard*, Marc, verbleef in een tent en moest de zwaarste ontberingen doorstaan. Hij moest op vrijdagochtend eerst zo'n 20 liter water uit de voortent wegscheppen om een beetje normaal naar buiten te kunnen. En dat allemaal om het

fenomeen van de kraanvogels van het Lac du Der te aanschouwen.

Waarom heet een kraanvogel eigenlijk zo? Uit etymologisch onderzoek blijkt dat *kraan(vogel)* al een hele oude benaming is, die gebaseerd zou kunnen zijn op klanknabootsing, net als bijv. koekoek, Kievit en grutto. Op *kraan* lijkende namen komen in heel veel talen voor waarbij de rollende 'r' veelal het meest kenmerkend is. Zie bijvoorbeeld *crane* (engels), *Kranich* (duits), *grue* (frans), *geranós* (grieks) en *kran* (russisch, noors en zweeds)¹. De *cranberry* heet zo omdat Amerikaanse kraanvogels de bessen eten².

Een andere, mooiere verklaring is dat de naam verwijst naar de hoge ouderdom die de vogels kunnen bereiken en is afgeleid van het Sanskriet/Oudindisch *jáрати* (oud worden), Grieks *gérōn* (oude man). Denk ook aan het Nederlands *kerel/Karel*³! Laat nu langlevendheid toevallig (?) ook terugkomen in de column van pag. 20 en de cirkel is rond.

Maar dan; zijn (*hijs*)*kraan* en (*water*)*kraan* vernoemd naar kraanvogels of is het andersom? Ik zou zeggen: zoek dat desgewenst zelf op. Rest mij u veel leesplezier en voor de deelnemers ook óh ja-beleving toe te wensen.

Horst, 21 november 2023, Wim Heijligers

¹ <https://www.ensie.nl/vogelnamen/kraanvogel>

² <https://nl.wikipedia.org/wiki/Kraanvogels>

³ <https://taaldacht.nl/2017/02/23/het-kenmerk-van-kranen/> . Overigens is het plantengeslacht *Geranium* vernoemd naar de kraanvogel (*geranós*), vanwege de vorm van de vruchten.

Kampdeelnemers en bestuur

- 1 Anna Marie de Gier
- 2 Anneke Rodenburg
- 3 Bauke de Vries
- 4 Ytsen de Vries
- 5 Carla Kuit admin
- 6 Fer Schipper excursieregelaar
- 7 Gré Boelen excursieregelaar
- 8 Gerrit Kooistra
- 9 Hugo van der Wal
- 10 Ine Nijmeijer
- 11 Jeannette Teunissen
- 12 Jennie Schouten
- 13 Joos Dirven
- 14 Alice Mohr
- 15 Liesbeth Cave
- 16 Loek Batenburg
- 17 Geertje Pettinga
- 18 Lotte Mens
- 19 Pieter Brand
- 20 Linde Mens
- 21 Lynne van Rhijn
- 22 Marc Schmitz
- 23 Marijke Levy voorzitter
- 24 Sicco Ens
- 25 Suze Overkamp
- 26 Wim Baas
- 27 Wim Heijligers
- 28 Wim van der Boon

Turen over het Lac du Der (foto Anneke)

Foto's titelpagina: Hugo

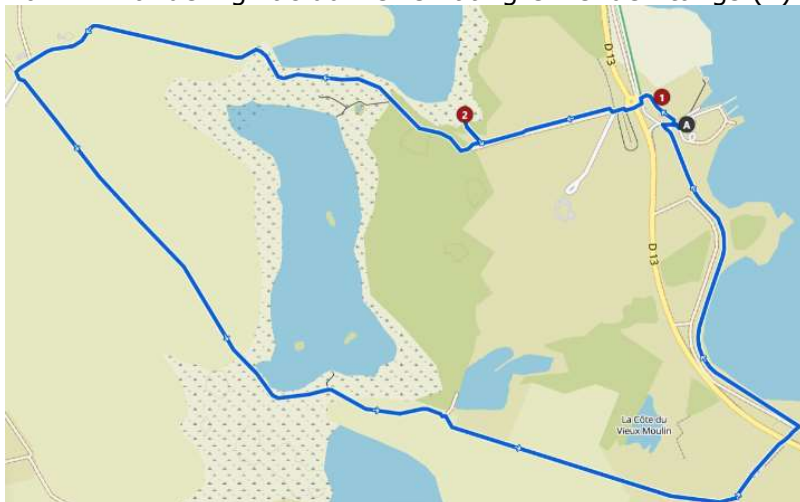
Excursies

In dit hoofdstuk vindt u de lijst met georganiseerde excursies. Van een aantal excursies is ook een plattegrondje opgenomen. In de volgende hoofdstukken zijn van de (meeste) excursies sfeerverslagen terug te vinden en zijn de lijsten van waargenomen soorten verwerkt.

In de soortenlijsten zijn ook waarnemingen verwerkt van niet-georganiseerde wandelingen en fietstochten, voor zover deze zijn doorgegeven of opgenomen op de groene formulieren.

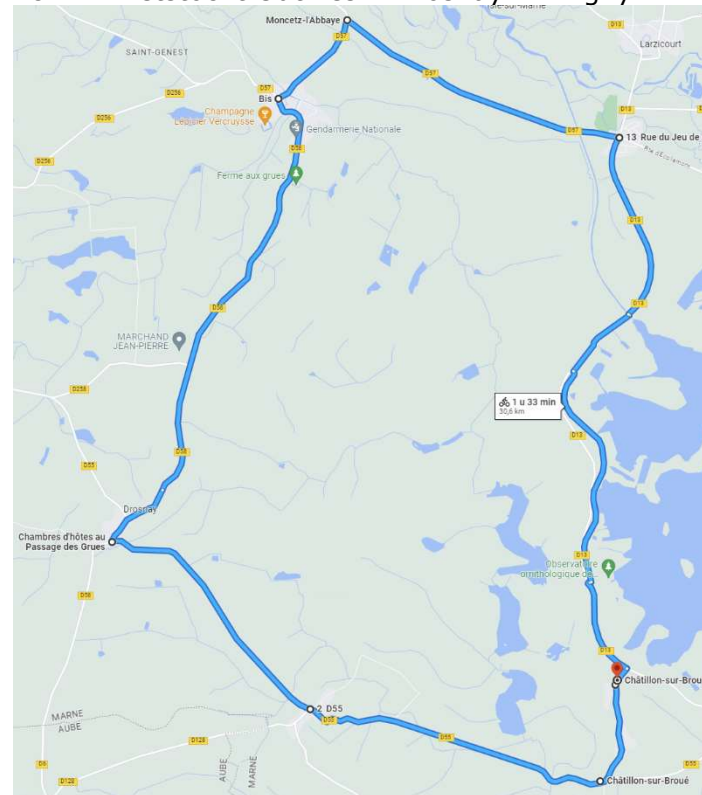
Zondag 22 oktober

- 1a Wandeling Lac du Der en aangrenzende Etangs (1)
- 1b Wandeling Lac du Der en aangrenzende Etangs (2)

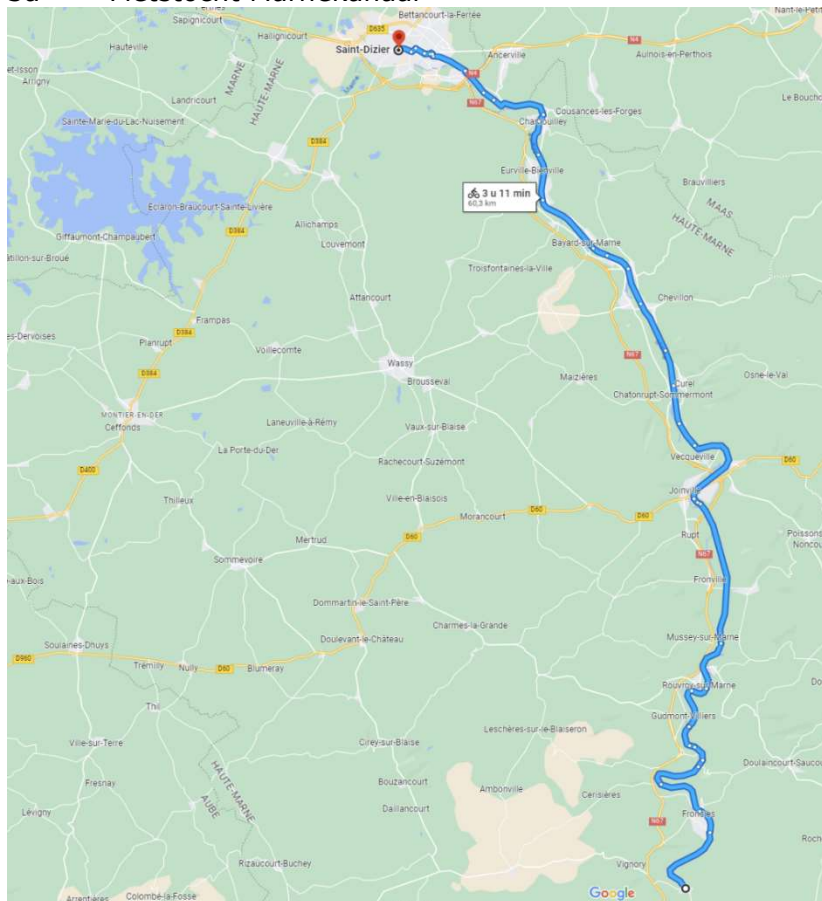
Maandag 23 oktober

- 2a. Vroege vogelexcursie kraanvogels Lac du Der
- 2b. Wandeling Bois Argental
- 2c. Fietstocht Outines – Drosnay - Arrigny

Dinsdag 24 oktober

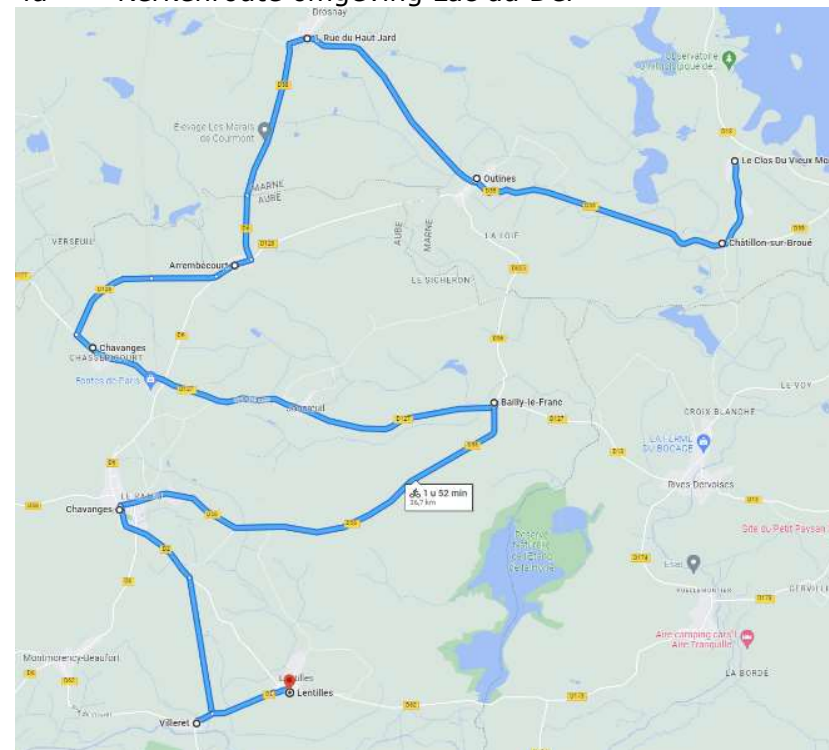
3a Fietstocht Marnekanaal

- 3b Giffaumont-Champaubert / Presqu'île de Champaubert
- 3c Wandeling Bois Argental
- 3d Vleermuisexcursie

Woensdag 25 oktober

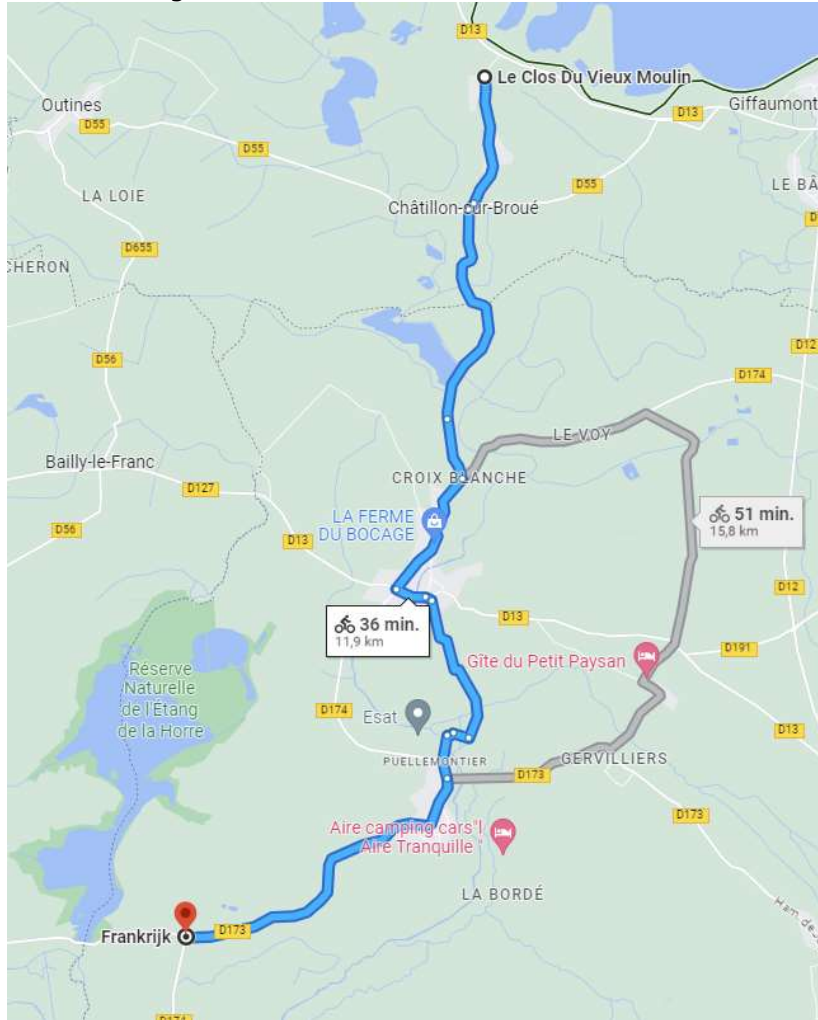
4a Kerkenroute omgeving Lac du Der

- 4b Village Musée du Der, Sainte-Marie-du-Lac-Nuisement
- 4c Rondje om Lac du Der

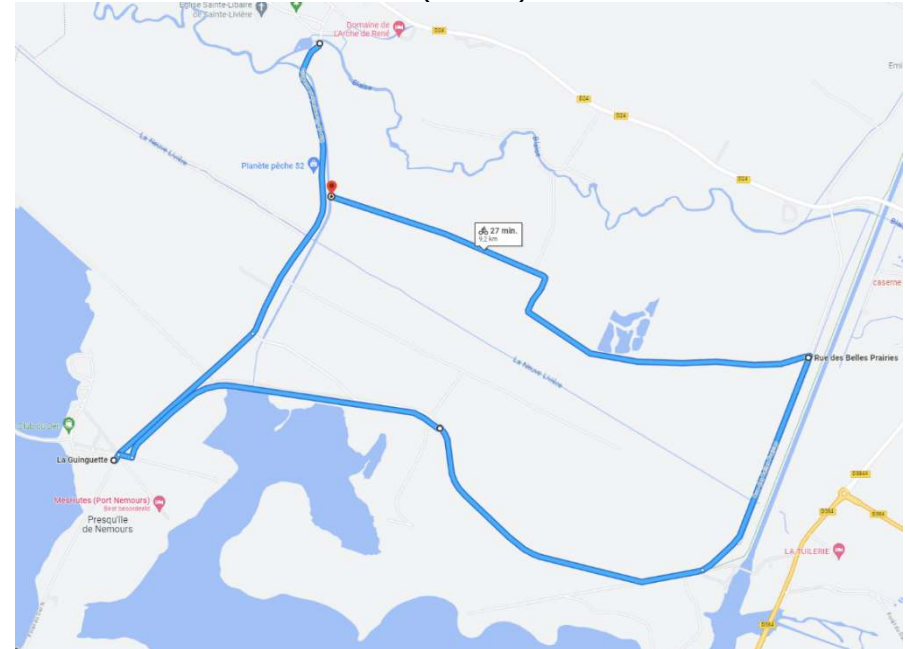
Donderdag 26 oktober

- 5a Vogelen langs de hutten
- 5b Etang de la Horre

Vrijdag 27 oktober

- 6a Ontbijtexcursie vogelkijkhut Port de Chantecoq
- 6b Circuit du vieux Der 1 (11 km)
- 6c Circuit du vieux Der 2 (13 km)

- 6d Etang de la Horre
- 6e Wandeling Chatillion-sur-Broué met kerk en kerkhof

Sfeerverslagen

Zondag 22 oktober 2023

1 a. Wandeling en aangrenzende Etangs (1)

Aantal deelnemers: 10 volwassenen, 1 baby. Excursieleider: Sicco Ens en verslag: Ine Nijmeijer. Tijdsduur: 1 dag. Wandelaafstand ca 8 kilometer. Vervoer: te voet vanaf de camping. Onderwerpen: vogels, planten, insecten. Waardering: 7.5

Vanochtend om 09.00 gestart met 10 volwassenen en een baby. Er was veel belangstelling voor deze wandeling, zodat wij de wandeling in twee richtingen en dus in twee groepen liepen.

Vanaf de camping linksaf de verharde weg op; D 13 oversteken, via een trap naar boven en dan op de dijk linksaf langs het meer. Het meer heeft nu een relatief lage waterstand, dat heeft geen direct verband met droogte maar is het resultaat van het waterbeheer van het meer. In de zomer loopt het leeg met het oog op de watervoorziening van Parijs,

We hebben ontzettend veel gezien op de drooggevallen platen in het meer. De eerste kraanvogels vlogen over ons heen, en ook een groepje witte kwikstaarten en nog diverse andere vogels. Ook de planten werden uitgebreid bestudeerd.

We liepen langs de camperstandplaats, daarna rechtsaf naar de eerste vogelhut die uitkijkt over het grote meer. Daar zagen we onder andere watersnippen, eenden, kraanvogels, zwanen en

nog veel meer. We hebben er ongeveer een uur gezeten. In het parkje voor de hut hangen staan grote bomen met enorme bollen vogellijm (maretak) erin.

Daarna zijn we de D 13 overgestoken en liepen we over een prachtig wandelpad tussen een houtwal en een lagere heg naar het bos. Hier groeiden allerlei soorten bomen, rozen en ook een soort wilde oude peer. De kleine peertjes lagen nog te rotten onder de boom.

Aan het einde van het pad liepen we rechtsaf naar een volgende vogelhut die uitkijkt over één van de kleinere meren die rondom het Lac du Der liggen: het Etang des Landres. Prachtig, prachtig. We hebben uitgebreid een familie dodaars bekeken, die aan het vissen waren direct onder de vogelhut. Als de dodaarsjes onderdoken, zag je de kleine visjes boven water springen om te ontsnappen aan de bek van de dodaars. Regelmatig lukte het de dodaarsjes om wél een visje te pakken.

Na deze hut liepen we terug naar het hoofdpad, sloegen rechtsaf verder het bos in. Daar stonden onder meer nog salomonszegels. Er werden ook diverse discussies gevoerd over verschillende soorten planten.

De volgende vogelkijkhut was een deceptie. Het waaide daar te hard en er waren weinig vogels in de buurt van de hut. Iets verderop vanaf het pad in het water wel een grote verrassing: een waterral die langs de rand van het riet scharrelde en zich prima liet bekijken.

Dodaars (foto Wim H.)

Waterral (foto Hugo)

Vervolgens liepen we kilometers door landbouwgebied, waaronder voormalige maisakkers waar de resten van de mais nog op het veld lagen. Ideaal voedselzoekgebied voor de kraanvogels. Op veel plaatsen groeiden ook al weer gewassen, waarschijnlijk bedoeld als groenbemester of om de bodem te verbeteren. Bijvoorbeeld kool- of radijssoorten en verschillende klaversoorten, waaronder Alexandrijnse klaver, een vrij hoog groeiende witte klaversoort.

Er volgde nog een laatste vogelhut bij het Etang du Coulon, van hieruit zagen we grote aantallen tafeleenden in het water zitten, en hier en daar nog wat dodaarsjes. Daarna liepen we langs een boomgaard door het bos, waar zelfs nog een weideklokje stond te bloeien! Na opnieuw een paar kilometer langs akkers kwamen we bij de camping terug.

Het was een gezellige wandeling met flink wat hoogtepunten. En de baby heeft zich kranig gehouden tijdens de wandeling!

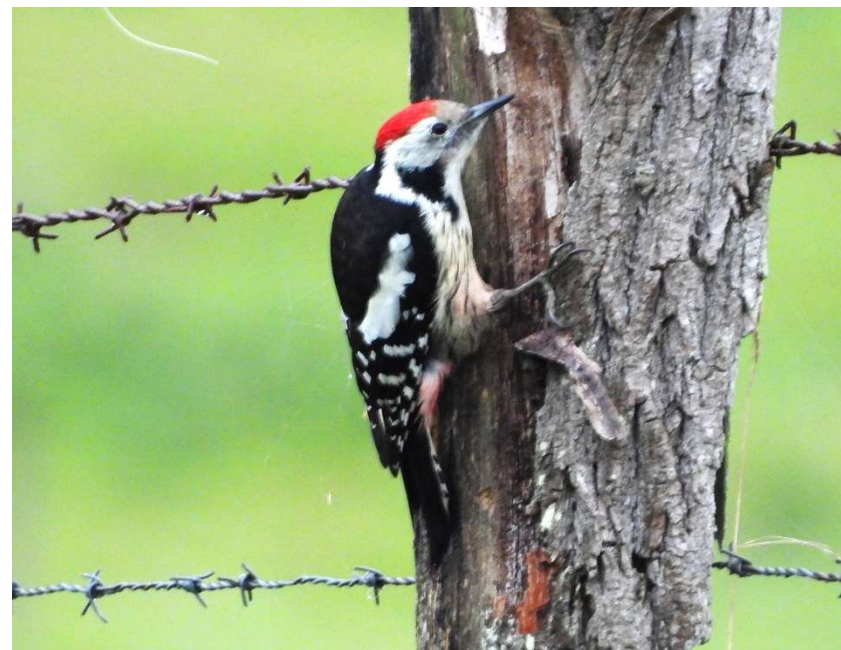
1b. Wandeling Lac du Der en aangrenzende Etangs (2)

Dezelfde wandeling als de vorige, in tegenovergestelde richting.

Wakker worden met een opkomende zon belooft een goede dag. De wandelgroep was groot en men besloot in twee groepen te gaan en in tegengestelde richting te wandelen. Vol goede moed vertrekken we om 09.00 langs de achterkant van de camping met de zon in de rug. Over de velden vliegen kleine vogeltjes, die gretig worden genoteerd. Onderweg zien we dat de natuur ook zijn wrede kanten heeft: er ligt een dood half opgegeten ree in de wei.

We wandelen van vogelhut naar vogelhut (totaal 3) tussen de etangs door en worden rijkelijk beloond met veel watervogels. De lunch wordt gezamenlijk genoten op de rand van een meer, met de beentjes bijna bungelend in het water en de zon verwarmt ons.

Halverwege onze tocht komen de mensen uit de andere groep ons tegemoet en worden de waarnemingen uitgewisseld. In de vogelhut komen langzamerhand ook steeds meer Fransen, die ons Hollanders maar luidruchtig vinden. Maar onze tocht was zeer geslaagd!

Middelste bonte specht (foto Gerrit)

Maandag 23 oktober 2023

2a. Vroege vogelexcursie kraanvogels Lac du Der

Aantal deelnemers: 18. Excursieleider / verslag: Wim Heijligers.
Waardering: 7. Route naar het excursiegebied: vanaf de camping op de asfaltweg naar links; D13 en dijk oversteken, daar meteen aan de rand van het meer gaan staan kijken.

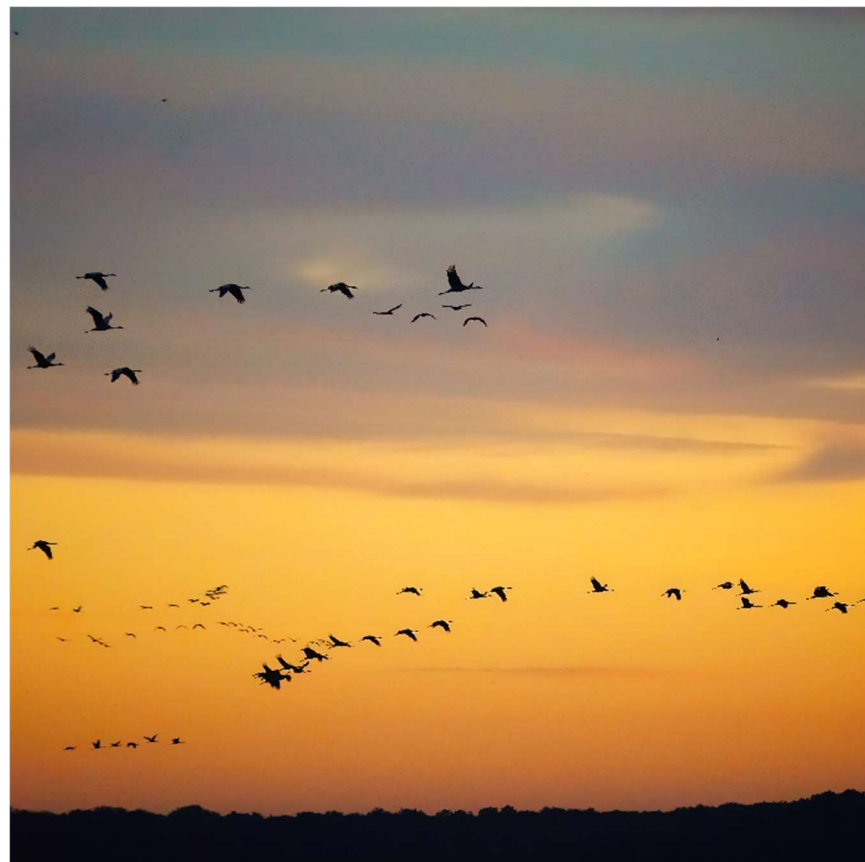
Om half acht stonden we klaar voor een vroege vogelexcursie om het ochtendritueel van de kraanvogels te aanschouwen. Die overnachten op de zandopduikingen van het Lac du Der en vertrekken van daaruit naar de omliggende akkers tot zo'n 10 tot 20 km afstand om aldaar te foerageren op tijdens de oogst gemorst graan en maïs.

Vanaf de camping was het een korte wandeling van nog geen kilometer over de Rue du Lac, de D 13 overstekend, via het trappetje de dijk op en een stukje een landtong inlopend tot bij het verbodsbord dat je daar niet verder mag, waar de meesten zich min of meer aan hielden.

Het was nog vrij donker en in het oosten kondigde de zonsopkomst zich aan als een prachtige rode gloed op de wolkenlucht. Het was zwaar bewolkt maar waar de zon op zou komen was het dus onbewolkt. Vol verwachting klopte ons hart!

Rond acht uur gingen de eerste kraanvogels de lucht in (foto Hugo). Rond tien over acht ging de zon op, maar die hebben we niet gezien. Wel nog steeds die rode gloed op de wolken. Steeds meer en steeds grotere groepen kraanvogels gingen de lucht in, soms duidelijk een bepaalde richting in, soms ook wat weifelend rondvliegend. Groepen die onze kant opkwamen leken toch een

beetje beduusd door onze aanwezigheid en veranderden vaak van richting. Regelmatig was de lucht gevuld met groepen kraanvogels dichtbij, wat verder weg en heel ver weg, wat een prachtig diepte-effect gaf. En natuurlijk overal dat getrompetter (of hoe je dat moet noemen). Na een uur hielden de meesten van ons het voor gezien en gingen ze terug naar de camping. Een mooie belevenis en een prachtig begin van de dag.

Kraanvogels Lac du Der (foto Wim H.)

2b. Wandeling Bois Argental

Verslag: Wim B. Waardering: 7

We verzamelden om 10.00 op de camping met 14 excursiegangers naar Bois Argental voor een wandeling aldaar. Met verschillende vervoermiddelen vertrokken we naar de Aire Camper Cars vlakbij. 5 met de auto, een fietser en 8 wandelaars via de dijk. Bij de camperplaats aan de andere kant van de weg langs een bomensingel gingen we het bos in. Het begon inmiddels licht te regenen. In het bos liepen we redelijk droog. Het was een open bos met veel ondergroei. De route was eenvoudig. De voorste bepaalde welk pad we in gingen. Het bleek dat we een rechthoekige wandeling hadden gelopen en na ongeveer 2 uur kwamen we op het beginpunt van het bos weer uit. Het begon harder te regenen en een deel van de groep ging terug naar de camping. Andere deel ging lunchen in hut 'Observatoire de l'Etang des Landres'. Na de lunch in de hut en na een aantal leuke waarnemingen en na de regen keerde iedereen weer terug richting camping.

2c. Fietstocht Outines – Drosnay - Arrigny

Aantal Deelnemers: 11. Excursieleider / sfeerverslag: Bauke.
Excursieduur: ½ tot ¾ dag (afhankelijk van fietstempo, weer en stops). Fietsafstand ca 30 km. Vervoermiddel: Fiets.
Onderwerpen: vogels, landschap, cultuurhistorie. Waardering: 7.
Route: fietstocht vanaf de camping. Rechts naar Chatillon-sur-Broué, naar Outines, Drosnay, Saint-Remy-en-Bouzemont, Arrigny, Lac du Der, camping (totaal ca 30 km). Weer: eerst grijs

en droog, later gestage regen. Temperatuur 10 – 12 graden, stevige oostenwind.

Outines is een schilderachtig plaatsje met veel vakwerkhuisen en een mooie houten kerk. De basis van de kerk is rond de 400 jaar oud, in de afgelopen jaren is de kerk geleidelijk uitgebouwd. Zie o.a. <https://www.tourisme-en-champagne.nl/eglise-saint-nicolas/outines/pcucha051v5028cn>. Er is een uitgebreide autoroute (160 km) langs diverse van deze kerkjes, zie <https://cdt51.media.tourinsoft.eu/upload/route-des-eglises-pans-de-bois2020-2-2.pdf>. Diverse van deze kerkjes zijn ook op fietsafstand van de camping.

Het landschap waar we doorheen fietsen is redelijk kleinschalig: grasland met vleesvee, akkers (nu meest leeg of nog met oogstresten), houtwallen, heggen, kleine bosjes, een enkele beek met wat begeleidende begroeiing. Het is licht glooiend en daarmee ook voor een minder geofende fietser goed te doen.

Tussen Outines en Drosnay zien we een groep van ca 50 kraanvogels in een akker, en er vliegen tientallen trekkende leeuweriken. Eén van de leeuweriken zingt en vliegt zelfs nog alsof het voorjaar is. Tussen Drosnay en St Remy zien we een grote groep foeragerende kraanvogels, naar schatting zo'n 500 stuks, in een maisakker.

In Saint-Remy is een kleine kruidenier: Proxi Poulet Roti, met een breed assortiment voor een goede lunch of overige kleine boodschappen. De winkel is in de ochtend tot ca 13.00 open en heeft dan een lange pauze. De bakkerij in het dorp die er eerder is geweest, is permanent gesloten.

We doen wat boodschappen, het regent inmiddels stevig, en lunchen droog in de lavoir (publieke wasplaats) van het dorp, aan

het water, tegenover de winkel. Eén van de deelnemers die bekend is in deze plaats, heeft in een eerder jaar hier ijsvogels aan de oever gezien, we zien nu alleen een groepje wilde eenden. We zijn blij dat we droog zitten.

Schuilen tegen de regen en lunchen in het Lavoir van Saint Remy en Bouzemont (foto Bauke)

Het blijft regenen, we fietsen verder naar Arrigny. Onderweg is het landschap veel grootschaliger en kaler, en bovendien regent het dus stevig en hebben we een flinke wind tegen. Even doorbijten dus.

Arrigny is een vriendelijk plaatsje (bij droog weer). Rondom het centrale dorpsplein zijn diverse restaurantjes en een bakker. Alles is dicht als wij er zijn (maandagmiddag rond 13.30). We

fietsen via de D13 naar het Lac du Der, en volgen bij aankomst bij het meer het fietspad langs het meer. Dat geeft een mooi zicht op het meer, maar omdat het nog steeds regent fietsen we door. Een enkeling gaat naar het bezoekerscentrum van LPO (bij de rotonde oversteken).

Samengevat: vanwege de regen hebben we wat minder om ons heen gekeken dan bij droog weer het geval zou zijn. Landschappelijk is het een leuke gevarieerde route, met in deze tijd van het jaar veel kans op trekkende zangvogels en foeragerende kraanvogels.

Dinsdag 24 oktober 2023

3a. Fietstocht Marnekanaal

Excursieleider Marc. Verslag: AnneMarie.

Met 2 auto's, 3 vouwfietsen en 2 gewone fietsen vertrokken we met 5 personen naar het treinstation van Saint-Dizier. Daar is veel parkeergelegenheid, dat maakte het gemakkelijk om de auto kwijt te kunnen. De trein van 10.35 was helaas vervangen door een touringcar, wegens werkzaamheden aan het spoor. De fietsen konden 'voor deze keer' onderin de bus.

Na 1 ½ uur zijn we uitgestapt in Vignory / Vouécourt. De buschauffeur wenste ons goede reis nadat hij 'vous êtes fous' (jullie zijn gek!) tegen ons gezegd had.

Met de fiets over het voormalige jaagpad langs het Marnekanaal weer terug naar Saint-Dizier. Het landschap varieert, de vallei waardoor de Marne slingert is eerst smaller en wordt richting Saint-Dizier steeds breder. Het is een mooie tocht van zo'n 60 kilometer langs sluizen, af en toe een dorp en plekken waar de Marne onder het Marnekanaal doorkruist. We hebben er een tocht van zo'n 6 uur fietsen van gemaakt, inclusief zo nu en dan pauzes. Onderweg zagen we onder andere zwemmende beverratten, ijsvogels en nog veel meer. De route is goed gemarkeerd.

Vier van de vijf deelnemers aan de fietstocht (foto Anneke)

Nagekomen tip van Anneke: een bezoek aan Joinville: prachtig stadje met indrukwekkende Kathedraal, waterval midden in de stad en een kasteel: Chateau du grand Jardin, met prachtige tuinen. In de landschapstuin een kunstmatige beek waar waterspreeuwen zaten (en waarschijnlijk ook gebroed hebben).

Eén van de twee waterspreeuwen (foto Anneke)

3b. Giffaumont-Champaubert / Presqu'île de Champaubert

Excursieleider Wim B. Geen verslag. Zie foto's rechts.

3c. Wandeling Bois Argental

Excursieleider niet bekend. Verslag (groene formulieren): Geertje. Deelnemers naast Geertje in ieder geval Liesbeth.

3d. Vleermuisexcursie

Excursieleider Liesbeth. Geen verslag.

Vogels kijken vanuit Observatoire ornithologique de Champaubert (3b)

Het uitzicht vanuit deze vogelkijkhut (foto's Bauke)

Woensdag 25 oktober

4a. Kerkenroute omgeving Lac du Der

Excursieleider / sfeerverslag: Alice. Tijdsduur 1 dag; vervoer: met de auto. Waardering: 9.

We hebben kerkjes bezocht in verschillende dorpen in de buurt van de camping. Concreet betrof het de volgende dorpjes:

Chattillon-sur-Broué; Outines; Drosnay; Arrembécourt; Joncreuil; Bailly-le-Franc; Chavanges, Villeret, Lentilles. Totale afstand ca 60 km.

De kerkjes zijn prachtige, unieke houten en stenen kerkjes. De houten kerkjes stammen veelal uit de 16e eeuw. Ze hebben vaak prachtige glas-in-lood ramen en mooie verzorgde kerkhoven. Verse bloemen en kunstbloemen, veel kleine stenen plaquettes met teksten als:

Pour mon pere / maman;

Pour mon epouse (echtgenoot)

Pour mon oncle, enzovoort. Allemaal mooi!

Veel kerkjes hebben achterstallig onderhoud. Maar toch: mooi, heel authentiek; goed te doen (met de auto) in één dag. Door het slechte weer (veel regen) hebben we alléén de kerkjes bezocht en zijn we nauwelijks de dorpjes ingelopen. Ook daar zijn vaak mooie vakwerkhuizen of andere historische gebouwen.

4b. Village Musée du Der, Sainte-Marie-du-Lac-Nuisement

Verslag: Ine. Aantal deelnemers: 7.

Het museum begon met een ingang met hal met een winkeltje met diverse streekproducten, een koffiehokje en de eerste informatie. Het museum vertelt de geschiedenis van het ontstaan van het Lac du Der en daaraan gekoppeld het verdwijnen van de drie dorpen die in het gebied lagen waar het meer ontstaan is. Er was een overzicht van de stroomgebieden van de rivieren in de regio en andere aangelegde meren om de watertoevoer naar Parijs te regelen. Het meer loopt in de zomermaanden leeg en wordt dan gebruikt voor de drinkwatervoorziening van Parijs. Na oktober loopt het weer vol en vermijdt het ook het risico op overstroming van de Seine in Parijs.

De tweede zaal had als onderwerp het leven uit het gebied rond 1920 tot 1940. Veel oude gebruiksvoorwerpen van de boerderij, houtkap, zeepmakers, kledingmakers, schoenmakers, destilleerderij enzovoort. Alles werd uitgebeeld in de vorm van levensgrote diorama's met poppen en alle gereedschappen en andere benodigdheden voor de verschillende oude ambachten. In het midden stond een grote maquette met veel verschillende huizen in vakwerkstijl, variërend van boerderijen tot een duiventil. Daarna was er een gang met diverse oude boerderijmachines, waaronder maa- en dorsmachines.

Buiten waren tuinen met allerlei soorten gewassen: een boomgaard, een kruidentuin en een soort heemtuin. Hilarisch waren de beschrijvingen op de kaartjes bij de planten, vooral de goedbedoelde Nederlandse vertalingen. Goudsbloem (souci, of souci de jardin) werd "tuinonderhoud", wat een soort van letterlijke vertaling is van de Franse naam.

Er stond een duiventil waarvan de benedenverdieping ingericht was als broodbakkerij, en één van de kerkjes van de dorpen uit het gebied van het meer was daar afgebroken en hier in het museum weer opgebouwd. En verder nog diverse andere gebouwtjes met verschillende inrichtingen, waaronder een herberg, een kapschuur met landbouwmachines en een naaiatelier.

Aan het einde werd een film vertoond over de hele geschiedenis van voorbereiding, besluitvorming en aanleg van het meer, met ook interviews met oude dorpsbewoners en beelden uit de voormalige dorpjes. Daarna hebben we nog wat inkopen gedaan in het winkeltje.

Het museum is een mooie bestemming voor een regenachtige morgen. Als je alles rustig bekijkt, kun je er ongeveer 2 uur doorbrengen. De reistijd naar het museum is ongeveer een kwartier (met de auto).

4c. Rondje om Lac du Der

Excursieleider: Wim van der Boon. Geen verslag.

Zwarte ibis, Grote zilverreiger en Zwarte kraai. De kraaien wachten tot de ibis iets eetbaars uit de modder heeft gepeurd en proberen dat dan af te pakken. Excursie 3b, foto Wim H.

Blauwe reiger Excursie 1a, foto Wim H.

Donderdag 26 oktober

5a. Vogelen langs de hutten

Geen verslag.

5b. Etang de la Horre

Excursieleider en sfeerverslag: Loek. Excursieduur: $\frac{3}{4}$ dag; met de auto naar het gebied; aandacht voor planten, vogels en paddenstoelen.

We zijn per auto via Droyes, Puellémontien, daar richting Lentilles, dan is het zuidelijkste puntje van het meer rechts van de weg. Er loopt een wandelpad langs het eerste deel van het meer, maar je kunt er niet omheen lopen. Wij liepen tot aan de dam waar het eerste deel van het meer ophoudt en daarna door het bos en het laatste stukje terug langs de weg.

Vrijdag 27 oktober

6a. Ontbijtexcursie vogelkijkhut Port de Chantecoq

Tijdsduur: $\frac{1}{2}$ dag; Onderwerp: vogels. Verslag Joos. Waardering: 8. Aantal deelnemers: 5.

Naast de camping, lopend over de dijk. Het schemert nog, hier en daar zien we lichtplekken in de wolken. De contouren van de

omgeving worden langzamerhand zichtbaar. Ver weg hoor je de eerste geluiden van de kraanvogels. We turen de horizon af, het geluid wordt duidelijker, het komt van verschillende kanten.

De vliegrichting van de kraanvogels lijkt willekeurig. Voor ons is het onduidelijk waarom een groep zich splitst of van richting verandert. Het is mooi om te zien wanneer ze echt boven je hoofd vliegen en hun silhouet duidelijk zichtbaar wordt.

Onder het kijken verandert ook de omgeving. Het wordt lichter, de omgeving krijgt kleur. Wind, wolken en (zon) licht spelen met elkaar. Zwermen vogels doorklieven de ruimte. Aangekomen in de vogelkijkhut worden brood en drinken uitgepakt en worden ervaringen en waarnemingen uitgewisseld. We maken elkaar attent op wat er te zien is en waar je vooral moet kijken.

Soms gaat het gesprek over welk woordgebruik je hanteert als het gaat over een zwerm, een school, of een vlucht vogels. En voor de specialisten onder ons volgt een opsomming van wat waargenomen is en voor de gewone liefhebber uitleg waar je op moet letten om vogels of planten te herkennen.

6b. Circuit du vieux Der 1 (11 km)

Sfeerverslag: Bauke. Aantal deelnemers: 5.

De route begint in het dorpje Sainte Livièrre aan de noordzijde van het Lac du Der. Het is een gemarkeerde wandelroute. Bij de zuidelijke uitvalsweg uit het dorp is een parkje waar de wandelroute start en een bord met de beschrijving staat opgesteld. Hier is ook parkeergelegenheid.

We lopen eerst een stuk over een asfaltweg door agrarisch gebied, in zuidelijke richting. In de akkers zien we enkele groepen kraanvogels, verder is de route niet heel erg spannend. Als we het meest zuidwestelijke punt van de wandeling hebben bereikt, begint het stevig te regenen. Gelukkig staan hier picknicktafels onder een groot zeildoek, zodat we droog koffie kunnen drinken. Als de bui ophoudt, lopen we weer verder.

We volgen nu het fietspad over de dijk van het meer, eveneens geasfalteerd. Van het meer zien we wilgenbossen en hier en daar wat drooggevalen zandplaten. Daar zitten her en der wat ganzen of andere vogels. We hebben geen zicht op het water van het meer. Na een tijdje wijkt de route af van het geasfalteerde fietspad, het wordt een onverhard maar goed begaanbaar pad door het bos. In het bos gaat de route nog naar rechts, maar dat gedeelte is afgezet met linten vanwege onderhoudswerkzaamheden. Wij lopen daar rechtdoor. Uiteindelijk komen we bij de ingang van het kanaal tussen de Marne en het Lac du Der, het kanaal dat het meer van water voorziet. Een grote betonnen bak, wel bijzonder om te zien, op dit moment staat hij leeg. We zien er zowaar nog een ijsvogeltje vliegen. De route loopt laag langs dit kanaal en vervolgens weer naar rechts, door landbouwgebied heen. Uiteindelijk komen we weer op de asfaltweg en slaan we rechtsaf naar de auto.

We rijden met de auto verder het meer rond en doen een poging om nog wat te drinken bij het restaurant Les Sources du Lac, op een camping aan de oostzijde van het meer. Volgens Google Maps zou het restaurant open moeten zijn, maar in de praktijk is dat niet het geval. Daarom rijden we door, nog even via de winkel in Montier en Der, en weer terug naar onze camping.

Ijsvogel (foto Hugo)

De wandelroute is door het grote aandeel verharde weg niet echt heel spannend. Ook het landschap (bos, agrarisch gebied) levert niet veel heel bijzondere waarnemingen op. We waarderen de wandelroute met een 5.5. Rond het meer rijden met de auto levert maar beperkt contact met het meer op, meestal is de autoweg een eindje van het meer vandaan. Fietsen rond het meer is een goede manier om dat contact wel te leggen, de hele fietsroute is ongeveer 35 km. Dat was nu, ook vanwege het weer, niet aan de orde.

6c. Circuit du vieux Der 2 (13 km)

Tweede groep, ongeveer dezelfde route. Verslag: Lynne. Aantal deelnemers: 5. Waardering: 8.

De route, het begin althans, is verhard en loopt door het bos met rechte lange stukken langs bv een dijkpaadje. Te recht voor ons, nog bovenop de regen die door ijsvogels wel een beetje wordt opgevrolijkt maar we besluiten burgerlijke ongehoorzaamheid te betrachten en kruipen onder een spandoek van bosonderhoud door het bos in (niet zichtbaar op het kaartje; dit is in de zuidoostelijke hoek van de aangegeven wandelroute). Dat leidde vervolgens naar een mooi gebiedje: een flink deel van het meer dat grotendeels droog ligt en waar we door paardenstaarten en andere waterplanten liepen en veel leuke steltlopers zagen. Met wat modderavontuur klauteren we de wand weer op blijken vanzelf de route weer te hebben opgepikt. Onze variant van de wandeling was uiteindelijk 13 km en een hele leuke dag.

6d. Etang de la Horre

Excursieiders/verslag: Gerrit en Hugo.

Tijdsduur: ca ½ dag. Route naar het Etang ca 12 km via Droyes en Puellémontier. Waardering: 8. Thema's: vogels, paddenstoelen.

Tegen een flinke wind in en met enkele buien fietsen we naar de Etang. Over het smalle bospad vanaf de zuidoostkant ca 1.2 km gelopen naar de dam die het zuidelijke deel van het Etang

scheidt van het noordelijke deel, en over hetzelfde pad weer terug. Op verschillende plaatsen zijn uitkijkvlonders met overzicht over het water. Er zitten veel vogels in het water, maar het aantal soorten is wat beperkt. Langs het pad zien we een flink aantal verschillende paddenstoelen. Opvallend is ook de mooie stekelige 'muizendoorn'. Waarschuwing: de vlonders zijn in zeer slechte staat!

6e. Wandeling Chatillion-sur-Broué met kerk en kerkhof

Excursie leider Marc. Zie zijn 'column' hierna.

Hélène Girand, enkele dagen voor Allerzielen

Wie mij beter kent weet dat ik Franse (en Belgische) kerkhoven niet mijd.

Tijdens een (fiets)tocht biedt een Frans kerkhof allerlei genoegens. Je ziet er iets van de historie, de oorlogsslachtoffers, en vaak nog meer Spaanse-griep-slechtoffers, de prachtige geëmailleerde foto's en niet te vergeten de hoek met de kleine, witte kindergrafjes.

Er is ook een werelds element: Bijna steeds is er een kraan te vinden, dus hoef je als je eens wat laat bent niet om water te vragen. Als het warm weer is kijk ik soms ook naar het loodgieterswerk: Is de waterleiding over een wat langer eind, bovengronds, in de zon, tegen de muur bevestigd dan moet je voor fris (en legionella-vrij) water de kraan langere tijd laten lopen. Heb je vanwege het warme weer uit te wassen fietskleding (of is je haar aan aandacht toe) dan kan je dat warme water ook even apart opvangen voor een rappe wasbeurt. De warme muur is ook handig als "bleek", of anders kan het toegangshek als droogrek functioneren.

En tenslotte zijn er de afvalbakken, waarbij met name die met "rest-afval" interessant kan zijn. Je vind er een bloemetje om bijv. je fiets te versieren of als waarschuwing bij de scheerlijnen van de tent, heb je geluk dan vind je er ook stenen viooltjes etc. en een paar jaar terug vond ik er een riante plastic schaal die van pas kwam bij het "laatste avondmaal" van het kamp.

Het is jammer dat ik niet serieus aan (korst)mossen doe: op de soms eeuwenoude stenen op de kerkhoven kan je allerlei bijzonderheden vinden.

Mijn jarenlange kerkhof-ervaring zegt mij overigens ook dat de verse bloemen die wij eind oktober op de verschillende graven zagen normaal waren maar dan wel normaal voor de tijd van het jaar (zie bijgaand gedicht van Alice Nahon). De gedachte dat zulke verse bloemen er jaarrond staan is het gevolg van een waarnemingsartefact. Niemand zal op grond van de eind-oktober waarnemingen zeggen: in Frankrijk versieren ze jaarrond hun huizen met Halloween prullaria (ook al ken ik voorbeelden waarbij je dergelijke versiering tot in mei tegenkomt).

Met uitzondering van een enkel trouwhartig onderhouden graf (en dat is dan vaak zo'n aandoenlijk wit kindergrafje) kan je er van uitgaan dat de riant bloeiende Bol-Chrysanten (dat zijn dus geen bolgewassen*) uit de supermarkt, of van de bloemist komen, en dat ze in de week vóór Allerzielen worden gekocht om op de verschillende familiegraven te worden geplaatst. Omdat de familiegraven voor velen niet naast de deur liggen, en men met wat pech langs verschillende graven verspreid door het land moet gaan, zie je de bloemen geleidelijk, in de ± 10 dagen vóór Allerzielen verschijnen. (Ik zag overigens in een grotere supermarkt dat de Chrysanten in deze periode "in de aanbieding" waren, nog steeds duur (bloemen zijn duur in Frankrijk) en curieuzerwijze liep de aanbieding tot een paar dagen ná Allerzielen.

Toen we afgelopen 27 oktober nog een klein rondje liepen en daarbij het kerkje van Chatillon-sur-Broué nogmaals en extra aandachtig bekeken keek ik ook even in de rest-kliko op het kerkhof. Er lag een keurig paar nog lang niet afgeleefde (bij een

vlinder zou je het over "afgevlogen" hebben) kunst-chrysant boeketten. Fer vroeg of daar nog iets goeds mee te doen was ... een anti-struikel-waarschuwing bij de scheerlijnen was de laatste dag weinig opportuun.

Eerder was me evenwel het graf van H el ne Girand opgevallen - in 1910 gestorven en 65 jaar oud geworden. Een keurig graf met een keurig maar leeg vaasje.

H el ne Girand zal nooit gedacht hebben dat ze 113 jaar na haar overlijden (en bijna 180 jaar na haar geboorte) gerecyclede grafbloemen op haar graf zou krijgen (foto's Fer).

Die 113 jaar is ook (bijna) de garantie dat er geen levende herinnering aan H el ne rond loopt.

Als ik Wikipedia moet geloven (en dat doe ik vaak) zijn er onder het "zwakke geslacht" zo'n 40 geregistreerden die 113 of ouder

werden.

Frankrijk is overigens koploper met Jeanne Calment die 122 jaar 5 maanden en 2 weken oud werd.

* Nogal paradoxaal is dat in China de Chrysantheem traditioneel voor een lang leven staat, en dat de Bol-Chrysantheem gemakkelijk te verzorgen is, en een uitstekende houdbaarheid heeft. Het is zelfs een "vaste plant", maar in onze streken niet winterhard en dus gaan ze in de bloemen-business door voor eenjarige.

Langlevendheid en vergankelijkheid staan zo heel dicht bij elkaar.

Marc

(Foto's van Fer)

uit: Vondelingskens (1920)

Allerzielen

Zwijgende mensen

Over de straat...:

't Is of ze peizen...

Wellicht komt er een lief gelaat

In hun gedachten rijzen.

En rits'lend reuz'len

Over de weg

Verdroogde blaren;...

Daar komt iets van hun dood gezeg

Over mijn jeugd gevaren...

't Is Allerzielen...:

Over die blaân

Langs dode kanten,

Heb ik daar straks een vrouw zien gaan,

Heur armen vol kryzanten...

Alice Nahon (1896 - 1933)

Vogellijst

Tekst van dit hoofdstuk en samenstelling tabel door Hugo.

Ondanks de soms slechte weersomstandigheden hebben we deze week nog 110 soorten vogels waar kunnen nemen. Volgens de vogelaars ter plaatse waren er die week circa 20.000 Kraanvogels aanwezig. Die kon je werkelijk overal tegen komen: op de stoppelvelden, weilanden en zeker in de lucht. Iedere ochtend stond je op met het prachtige geluid van deze overvliegende imposante vogels. Ook op de camping was het goed vogelen, waarbij we vrijwel dagelijks getrakteerd werden op 3 soorten spechten, 's nachts de Bosuil en heel soms een overvliegende Zeearend!

In de tabel zijn de waarnemingen (x) per dag (21 t/m 27 oktober) genoteerd.

	21	22	23	24	25	26	27
Aalscholver	X	X	X	X	X	X	X
Appelvink						X	
Baardman		X					
Blauwe Reiger	X	X	X	X	X	X	X
Boerenzwaluw			X			X	
Bonte Strandloper				X		X	
Boomklever		X	X	X		X	X
Boomkruiper		X	X	X		X	X
Boomvalk				X			
Bosuïl			X	X	X	X	X
Bruine Kiekendief		X					

	21	22	23	24	25	26	27
Buizerd	X	X	X	X	X	X	X
Cetti's Zanger			X				
Dodaars		X	X	X	X	X	X
Ekster		X	X	X			X
Fazant		X	X		X	X	X
Fuut	X	X	X	X	X	X	X
Gaai		X	X	X		X	X
Geelgors			X			X	
Geelpootmeeuw		X		X		X	X
Gele Kwikstaart		X					
Glanskop			X	X		X	X
Goudhaan				X			
Goudplevier				X		X	
Goudvink						X	
Graspieper	X	X	X	X	X	X	X
Grauwe Gans		X	X	X	X	X	X
Grauwe Gors				X			
Groene Specht	X	X	X	X	X	X	X
Groenling			X	X			X
Groenpootruiter	X			X		X	
Grote Bonte Specht	X	X	X	X	X	X	X
Grote Gele Kwikstaart				X	X	X	
Grote Lijster		X	X			X	X
Grote Zilverreiger	X	X	X	X	X	X	X
Havik				X			
Holenduif	X					X	
Houtduif	X	X	X	X	X	X	X
Huismus	X	X	X	X	X	X	X

	21	22	23	24	25	26	27
IJsvogel		X	X	X	X	X	X
Kauw						X	
Keep							X
Kemphaan				X	X		
Kerkuil			X		X		
Kievit	X	X	X	X	X	X	X
Kleine Bonte Specht		X				X	
Kleine Zilverreiger		X	X	X	X		X
Kneu	X	X	X	X			X
Knobbelzwaan	X	X	X	X	X		X
Koereiger		X	X		X	X	
Kokmeeuw	X	X	X	X	X	X	X
Kolgans			X	X			
Koolmees	X	X	X	X	X	X	X
Koperwiek					X		
Kraanvogel	X	X	X	X	X	X	X
Krakeend	X	X	X	X	X	X	X
Kramsvogel			X		X	X	
Krooneend		X					X
Kuifeend				X			
Kuifmees					X		
Lepelaar		X					
Meerkoet		X	X	X	X	X	X
Merel	X	X	X	X	X	X	X
Middelste Bonte Specht	X	X	X	X	X	X	X
Ooievaar						X	
Pijlstaart			X	X	X		X
Pimpelmees	X	X	X	X	X	X	X

	21	22	23	24	25	26	27
Pontische Meeuw			X	X		X	
Putter	X	X	X	X	X		
Rietgors				X			X
Rode Wouw		X		X	X	X	
Roek			X			X	
Roodborst	X	X	X	X	X	X	X
Roodborsttapuit						X	
Sijs		X		X	X		X
Slechtvalk				X	X		
Slobeend	X	X	X	X	X	X	X
Smient	X	X		X	X	X	
Sperwer					X		
Spreeuw	X	X	X	X	X	X	X
Staartmees	X	X	X		X		X
Tafeleend		X	X				X
Tapuit		X					
Tjiftjaf		X	X	X		X	X
Torenavalk	X	X	X	X	X		X
Tureluur		X					
Turkse Tortel		X	X	X	X	X	X
Veldleeuwerik		X	X			X	X
Vink		X		X	X		X
Visarend				X			
Vuurgoudhaan					X		
Waterhoen				X			X
Waterpieper				X	X	X	
Waterral		X	X				X
Watersnip	X	X	X	X	X	X	X

	21	22	23	24	25	26	27
Waterspreeuw				X			X
Wilde Eend	X	X	X	X	X	X	X
Winterkoning	X	X	X	X	X	X	X
Wintertaling	X	X	X	X	X	X	X
Witgat				X		X	
Witte Kwikstaart	X	X	X	X	X	X	X
Wulp		X	X		X	X	
Zanglijster				X			X
Zeearend			X		X	X	X
Zilverplevier						X	
Zwarte Ibis				X			
Zwarte Kraai	X	X	X	X	X	X	X
Zwarte Roodstaart	X		X		X	X	X
Zwarte Specht			X	X			
Zwartkop							X

Grote zilverreiger (foto Hugo) en Koereigers (foto Gerrit)

Plantenlijst

Tekst van dit hoofdstuk en samenstelling tabel door Wim H.

De plantenlijst is samengesteld aan de hand van de excursieverslagen ('groene formulieren') en nagekomen lijsten. Wanneer een soort is aangetroffen is dat met '1' aangeduid. De betekenis van de kolomkopwaarden is als volgt (met datum, excursienummer en wie de lijst heeft ingevuld):

- 22: 22 oktober, excursie 1a/b, Geertje
- 23: 23 oktober, excursie 2b, Anneke
- 24: 24 oktober, excursie 3c, Geertje
- M: 24 oktober, excursie 3a, Anneke
- 26: 26 oktober, excursie 5b, Sicco mmv Geertje

De volgorde van de families volgt in principe die van de AKC-plantenlijst, die weer gebaseerd is op de 23^e druk van Heukels' Flora van Nederland. In die lijst ontbrekende families heb ik toegevoegd op basis van (tja) de 24^e druk van de Heukels.

In de meeste gevallen ben ik uitgegaan van de naam zoals die in de verslagen is vermeld. Soms heb ik er een eigen interpretatie aan gegeven. Ik heb niet alle namen uitputtend gecontroleerd. In enkele gevallen is aan de naam een noot toegevoegd, die verwijst naar het lijstje na de tabel.

De soorten zijn alfabetisch op wetenschappelijke naam gerangschikt. In de Heukels ontbrekende soorten zijn toegevoegd waarbij de naamgeving op observation.org is gevolgd.

Familie- en soortnaam	Wetensch. naam	22	23	24	M	26
Paardenstaartenfamilie	Equisetaceae					
Heermoes	<i>Equisetum arvense</i>			1		1
Adelaarsvarenfamilie	Dennstaedtiaceae					
Adelaarsvaren	<i>Pteridium aquilinum</i>					1
Niervarenfamilie	Dryopteridaceae					
	<i>Dryopteris</i>					
Smalle stekelvaren	<i>carthusiana</i>			1		1
Mannetjesvaren	<i>Dryopteris filix-mas</i>	1		1		1
Wijfjesvarenfamilie	Athyriaceae					
Wijfjesvaren	<i>Athyrium filix-femina</i>			1		
Dennenfamilie	Pinaceae					
Zilverspar ¹	<i>Abies spec.</i>			1		
Fijnspar	<i>Picea abies</i>					1
	<i>Pseudotsuga</i>					
Douglasspar	<i>menziesii</i>		1			
Orchideeënfamilie	Orchidaceae					
Brede wespenorchis	<i>Epipactus helleborine</i>		1	1		1
Vogelnestje	<i>Neottia nidus-avis</i>			1		
Aspergefamilie	Asparagaceae					
Asperge	<i>Asparagus officinalis</i>				1	
Lelietje-van-dalen	<i>Convallaria majalis</i>		1	1		
	<i>Polygonatum</i>					
Gewone salomonszegel	<i>multiflorum</i>					1
Stekelige muizendoorn	<i>Ruscus aculeatus</i>					1
Russenfamilie	Juncaceae					
Pitrus	<i>Juncus effusus</i>			1		1

Familie- en soortnaam	Wetensch. naam	22	23	24	M	26
Cypergrassenfamilie	Cyperaceae					
Hangende zegge	<i>Carex pendula</i>		1	1		1
Ijle zegge	<i>Carex remota</i>			1		
Grassenfamilie	Poaceae					
Handjesgras	<i>Cynodon dactylon</i>					1
Kropaar	<i>Dactylis glomerata</i>					1
Harig vingergras	<i>Digitaria sanguinalis</i>			1		
Klein liefdegras	<i>Eragrostis minor</i>			1		
Kruipertje	<i>Hordeum murinum</i>			1		
Bosgierstgras	<i>Millium effusum</i>			1		1
Riet	<i>Phragmites australis</i>			1		1
Straatgras	<i>Poa annua</i>			1		1
Geelrode naalbaar	<i>Setaria pumilum</i>	1				
Ranonkelfamilie	Ranunculaceae					
Bosrank	<i>Clematis vitalba</i>					1
Kruipende boterbloem	<i>Ranunculus repens</i>					1
Papaverfamilie	Papaveraceae					
Stinkende gouwe	<i>Chelidonium majus</i>					1
Duizendknoopfamilie	Polygonaceae					
Veenwortel	<i>Persicaria amphibia</i>			1		
Zachte duizendknoop	<i>Persicaria mitis</i>			1		
Varkensgras	<i>Polygonum aviculare</i>	1		1		
Kleine duizendknoop	<i>Polygonum minor</i>			1		
Veldzuring	<i>Rumex acetosa</i>			1		
	<i>Rumex</i>					
Waterzuring	<i>hydrolapathum</i>				1	
Ridderzuring	<i>Rumex obtusifolius</i>			1		
Bloedzuring	<i>Rumex sanguineus</i>			1		

Familie- en soortnaam	Wetensch. naam	22	23	24	M	26
Anjerfamilie	Caryophyllaceae					
Gewone zandmuur	<i>Arenaria serpyllifolia</i>					1
Gewone hoornbloem	<i>Cerastium fontanum</i>			1		
Drienerfmuur	<i>Moehringia trinervia</i>					1
Zeepkruid	<i>Saponaria officinalis</i>				1	1
	<i>Silene latifolia subsp. alba</i>				1	1
Avondkoekoeksbloem						
Watermuur	<i>Stellaria aquatica</i>					1
Grote muur	<i>Stellaria holostea</i>			1		
Vogelmuur	<i>Stellaria media</i>					1
Bosmuur	<i>Stellaria nemorum</i>					1
Amarantenfamilie	Amaranthaceae					
	<i>Amaranthus hybridus ssp hybridus</i>	1				
Basterdamarant						
Korrelganzenvoet	<i>Lipandra polysperma</i>			1		
Posteleinfamilie	Portulacaceae					
Postelein	<i>Portulaca oleracea</i>					1
Sandelhoutfamilie	Santalaceae					
Maretak	<i>Viscum album</i>	1				1
Vederkruidfamilie	Haloragaceae					
vederkruid	<i>Myriophyllum spec.</i>					1
Ooievaarsbekfamilie	Geraniaceae					
Slipbladige ooievaarsbek	<i>Geranium dissectum</i>			1		
Zachte ooievaarsbek	<i>Geranium molle</i>			1		1
	<i>Geranium</i>					
Bermooievaarsbek	<i>pyrenaicum</i>					1

Familie- en soortnaam	Wetensch. naam	22	23	24	M	26
Robertskruid	<i>Geranium robertianum</i>	1		1		1
Ronde ooievaarsbek	<i>Geranium rotundifolium</i>					1
Kattenstaartfamilie	Lythraceae					
Grote kattenstaart	<i>Lythrum salicaria</i>			1	1	
Teunisbloemfamilie	Onagraceae					
Groot heksenkruid	<i>Circaea lutetiana</i>		1	1		
Basterdwederik spec.	<i>Epilobium spec.</i>			1		
Kardinaalsmutsfamilie	Celastraceae					
Wilde kardinaalsmuts	<i>Euonymus europaeus</i>					1
Wilgenfamilie	Salicaceae					
Ratelpopulier	<i>Populus tremula</i>					1
populier	<i>Populus spec.</i>		1			
Boswilg	<i>Salix caprea</i>					1
Violtjesfamilie	Violaceae					
violtje	<i>Viola spec.</i>		1			
Wolfsmelkfamilie	Euphorbiaceae					
Straatwolfsmelk	<i>Euphorbia maculata</i>	1				
Hertshooifamilie	Hypericaceae					
Kantig hertshooi ²	<i>Hypericum maculatum s.l.</i>			1		
Sint-Janskruid	<i>Hypericum perforatum</i>		1			
Vlinderbloemenfamilie	Fabaceae					
Veldlathyrus	<i>Lathyrus pratensis</i>					1

Familie- en soortnaam	Wetensch. naam	22	23	24	M	26
Gewone rolklaver	<i>Lotus corniculatus</i>					1
Hopklaver	<i>Medicago lupulina</i>	1		1		
Robinia ³	<i>Robinia pseudoacacia</i>					1
Securigera varia	<i>Bont kroonkruid</i>				1	
Kleine klaver	<i>Trifolium dubium</i>			1		
Basterdklaver	<i>Trifolium hybridum ssp. Hybridum</i>			1		
Rode klaver	<i>Trifolium pratense</i>	1		1		1
Witte klaver	<i>Trifolium repens</i>	1		1		1
Vleugeltjesbloemfamilie	Polygalaceae					
Gewone vleugeltjesbloem	<i>Polygala vulgaris</i>					1
Rozenfamilie	Rosaceae					
Gewone agrimonie	<i>Agrimonia eupatoria</i>	1		1		
Tweestijlige meidoorn	<i>Crataegus laevigata</i>			1		1
Eenstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>	1	1	1		1
Moerasspirea	<i>Filipendula ulmaria</i>				1	1
Bosaardbei	<i>Fragaria vesca</i>			1		1
Geel nagelkruid	<i>Geum urbanum</i>		1	1		1
Zilverschoon	<i>Potentilla anserina</i>			1		
Vijfvingerkruid	<i>Potentilla reptans</i>			1		1
Aardbeiganzerik	<i>Potentilla sterilis</i>			1		
Kleine pimpernel	<i>Poterium sanguisorba subsp. sanguisorba</i>			1	1	
Sleedoorn	<i>Prunus spinosa</i>					1
Braam	<i>Rubus fruticosus s.l.</i>					1
Elsbes	<i>Sorbus torminalis</i>			1		
Hennepfamilie	Cannabaceae					
Hop	<i>Humulus lupulus</i>					1

Familie- en soortnaam	Wetensch. naam	22	23	24	M	26
Brandnetelfamilie	Urticaceae					
Grote brandnetel	<i>Urtica dioica</i>			1		1
Kleine brandnetel	<i>Urtica urens</i>			1		
Napjesdragersfamilie	Fagaceae					
Wintereik	<i>Quercus petraea</i>					1
Zomereik	<i>Quercus robur</i>	1		1		1
Okkernootfamilie	Juglandaceae					
Walnoot	<i>Juglans regia</i>					1
Berkenfamilie	Betulaceae					
Zwarte els	<i>Alnus glutinosa</i>					1
Ruwe berk	<i>Betula pendula</i>					1
Zachte berk	<i>Betula pubescens</i>					1
berk	<i>Betula spec.</i>		1			
Haagbeuk	<i>Carpinus betulus</i>		1	1		1
Hazelaar	<i>Corylus avellana</i>		1			1
Resedafamilie	Resedaceae					
Reseda-soort	<i>Reseda spec.</i>				1	
Kruisbloemenfamilie	Brassicaceae					
Herderstasje	<i>Capsella bursa-pastoris</i>			1		1
Liggende raket ⁴	<i>Erucastrum supinum</i>			1		
Witte mosterd	<i>Sinapis alba</i>					1
Kaasjeskruidfamilie	Malvaceae					
kaasjeskruid	<i>Malva spec.</i>				1	
Winterlinde ⁵	<i>Tilia cordata</i>			1		

Familie- en soortnaam	Wetensch. naam	22	23	24	M	26
Zeeboomfamilie	Sapindaceae					
Spaanse aak	<i>Acer campestre</i>	1		1		1
Vederesdoorn	<i>Acer negundo</i>					1
Noorse esdoorn	<i>Acer platanoides</i>					1
Kornoeljefamilie	Cornaceae					
Rode kornoelje	<i>Cornus sanguinea</i>					1
Sleutelbloemfamilie	Primulaceae					
Penningkruid	<i>Lysimachia nummularia</i>		1	1		1
Slanke sleutelbloem	<i>Primula elatior</i>			1		
sleutelbloem	<i>Primula spec.</i>		1			
Ruwbladigenfamilie	Boraginaceae					
Kromhals	<i>Anchusa arvensis</i>					1
Slangenkruid	<i>Echium vulgare</i>			1		
Moerasvergeet-mij-nietje	<i>Myosotis scorpioides subsp. scorpioides</i>			1		1
Gewone smeerwortel	<i>Symphytum officinale</i>					1
Sterbladigenfamilie	Rubiaceae					
Kleefkruid	<i>Galium aparine</i>			1		
Glad walstro	<i>Galium mollugo ssp. erectum</i>			1		1
Nachtschadefamilie	Solanaceae					
Zwarte nachtschade	<i>Solanum nigrum s.l.</i>					1
Windefamilie	Convolvulaceae					
Akkerwinde	<i>Convolvulus arvensis</i>			1		1

Familie- en soortnaam	Wetensch. naam	22	23	24	M	26
Olijffamilie	Oleaceae					
Es	<i>Fraxinus excelsior</i>			1		1
Wilde liguster	<i>Ligustrum vulgare</i>	1		1		1
Helmkruidfamilie	Scrophulariaceae					
Knopig helmkruid	<i>Scrophularia nodosa</i>	1	1	1		
Mottenkruid	<i>Verbascum blattaria</i>	1				
IJzerhardfamilie	Verbenaceae					
IJzerhard	<i>Verbena officinalis</i>	1		1		1
Lipbloemenfamilie	Lamiaceae					
Kruipend zenegroen	<i>Ajuga reptans</i>		1	1		1
Gewone hennepnetel	<i>Galeopsis tetrahit</i>			1		
Hondsdrif	<i>Glechoma hederacea</i>		1	1		
Witte dovenetel	<i>Lamium album</i>					1
Paarse dovenetel	<i>Lamium purpureum</i>					1
Wolfspoot	<i>Lycopus europaeus</i>					1
Watermunt	<i>Mentha aquatica</i>		1			1
Wilde marjolein	<i>Origanum vulgare</i>			1		1
Grote brunel	<i>Prunella grandiflora</i>			1		1
Gewone brunel	<i>Prunella vulgaris</i>		1	1		
Betonie	<i>Stachys officinalis</i>			1		1
Moerasandoorn	<i>Stachys palustris</i>	1		1		1
Bosandoorn	<i>Stachys sylvatica</i>	1	1	1		1
Moerasgamander	<i>Teucrium scordium</i>	1				
Weegbreefamilie	Plantaginaceae					
Lidsteng	<i>Hippuris vulgaris</i>			1		
Vlasbekje	<i>Linaria vulgaris</i>	1		1		
Smalle weegbree	<i>Plantago lanceolata</i>			1		1

Familie- en soortnaam	Wetensch. naam	22	23	24	M	26
Grote weegbree	<i>Plantago major ssp major</i>			1		1
Grote ereprijs	<i>Veronica persica</i>			1		
Klimopfamilie	Araliaceae					
Klimop	<i>Hedera helix</i>					1
Schermbloemenfamilie	Apiaceae					
Zevenblad	<i>Aegopodium podagraria</i>			1		
Groot akkerschermp	<i>Ammi majus</i>	1				
Gewone engelwortel	<i>Angelica sylvestris</i>			1		
Fluitenkruid	<i>Anthriscus sylvestris</i>					1
Peen	<i>Daucus carota</i>	1		1		1
Gewone berenklaauw	<i>Heracleum sphondylium ssp sphondylium</i>			1	1	1
Muskuskruidfamilie	Adoxaceae					
Gewone vlier	<i>Sambucus nigra</i>					1
Kamperfoelifamilie	Caprifoliaceae					
Spoorbloem	<i>Centranthus ruber 'Alba'</i>				1	
Grote kaardebol	<i>Dipsacus fullonum</i>					1
Beemdkroon	<i>Knautia arvensis</i>				1	
Wilde kamperfoelie	<i>Lonicera periclymenum</i>					1
Blauwe knoop	<i>Succisa pratensis</i>	1				1
Klokjesfamilie	Campanulaceae					
Weideklokje	<i>Campanula patula</i>					1
Ruig klokje	<i>Campanula trachelium</i>				1	

Familie- en soortnaam	Wetensch. naam	22	23	24	M	26
Composietenfamilie	Asteraceae					
Duizendblad	<i>Achillea millefolium</i>	1		1		1
Wilde bertram	<i>Achillea ptarmica</i>	1				1
Bijvoet	<i>Artemisia vulgaris</i>			1		1
Madeliefje	<i>Bellis perennis</i>			1		1
Kruldistel	<i>Carduus crispus</i>			1		
Knoopkruid	<i>Centaurea jacea</i>	1		1	1	
Wilde cichorei	<i>Cichorium intybus</i>	1				
Akkerdistel	<i>Cirsium arvense</i>			1		1
Speerdistel	<i>Cirsium vulgare</i>			1		
Klein streepzaad	<i>Crepis capillaris</i>			1		
Canadese fijnstraal	<i>Erigeron canadensis</i>					1
Zomerfijnstraal	<i>Erigeron annuus</i>		1		1	1
Koninginnekruid	<i>Eupatorium cannabinum</i>			1	1	1
Moerasdroogbloem	<i>Gnaphalium uliginosum</i>					1
Dubbelkelk	<i>Helminthotheca echioides</i>		1	1		
Gewoon biggenkruid	<i>Hypochaeris radicata</i>	1		1		1
Jacobskruid	<i>Jacobaea vulgaris subsp. vulgaris</i>			1		1
Gifsla	<i>Lactuca virosa</i>			1		
Akkerkool	<i>Lapsana communis</i>			1		
Margriet	<i>Leucanthemum vulgare</i>	1		1		1
Echte kamille	<i>Matricaria chamomilla</i>	1				
Echt bitterkruid	<i>Picris hieracioides</i>			1	1	1
Grijs havikskruid	<i>Pilosella piloselloides</i>			1		
Heelblaadjes	<i>Pulicaria dysenterica</i>	1		1		1
Bezemkruid	<i>Senecio inaequidens</i>			1		
Klein kruiskruid	<i>Senecio vulgaris</i>	1		1		
Echte guldenroede	<i>Solidago virgaurea</i>					1

Familie- en soortnaam	Wetensch. naam	22	23	24	M	26
Akkermelkdistel	<i>Sonchus arvensis</i>	1		1		
Gewone melkdistel	<i>Sonchus oleraceus</i>			1		
Boerenwormkruid	<i>Tanacetum vulgare</i>				1	
Moederkruid	<i>Tanacetum parthenium</i>	1				
Paardenbloem	<i>Taraxacum officinale</i>			1		1

Noten

1 dood door letterzetter

2 wrs ondersoort obtusiusculum (Kantig)

3 met veel Maretak

4 in NL voor het laatst gezien in 1940

5 op formulier als kleinbladige linde vermeld

Lichenen, mossen etc.

Tekst door Jeannette.

In de overvloed aan lichenen ('lichenen' vervangt de oude naam 'korstmossen') zie je in deze regio opvallend veel Lichtvlekje, Gewoon schriftmos, Speldenkussentjes, en op de muur rond het meer o.a. diverse *Aspicillia*-soorten en Citroenkorsten.

De mossenwereld in dit gebied is rijk aan bladmossen (o.a. Pluimstaartmos, Thujamos etc.) en levermossen als Pelsmos, Schijfjesmos etc.

Op de camping was door de combinatie voedselrijkdom en veel regen de alg *Nostoc commune* alom tegenwoordig.

Ook diverse soorten Meeldauw en meerdere soorten roesten op o.a. braamstruiken deden het uitstekend deze week.

De foto hiernaast toont het licheen Fors rijpmos op onze camping Le Clos du Vieux Moulin.

Fors rijpmos (*Physconia distorta*), foto Jeannette

Paddenstoelen

Tekst en tabel door Jeannette.

Hier staan diverse waarnemingen uit de verschillende excursiegebieden. Geen inventarisatie, geen microscopische controles gedaan. Aanmerkelijk minder vruchtlichamen nu in deze laatste week van oktober 2023 dan vier jaar geleden; waarschijnlijk door de overvloedige koude regen en wind deze keer.

Gewone beurszwam	Volvariella gloiocephala
Gewone hertenzwam	Pluteus cervinus
Goudgele hertenzwam	P. leoninus
Zwartwordende wasplaat	Hygrocybe conica
Berkenridderzwam	Tricholoma fulvum
Echte honingzwam	Armillaria mellea
Helmmycena	Mycena galericulata
Fraaisteelmycena	M. inclinata
Streepsteelmycena	M. polygramma
Gewone oesterzwam	Pleurotus ostreatus
Waaiertje	Schizophyllum commune
Prachtvlamhoed	Gymnopilus spectabilis
Dooiergele mestzwam	Bolbitus vitellinus
Gewone zwavelkop	Hypholoma fasciculare
Geschubde inktzwam	Coprinus comatus
Grote kale inktzwam	C. atramentarius
Plooirokje	C. plicatilis
Bleke franjehoed	Psathyrella condolleana
Izabelkleurig breeksteeltje	Conocybe latea

Week oorzwammetje	Crepidotus mollis
Russula spec.	Russula spec.
Gewoon elfenbankje	Trametes versicolor
Echte tonderzwam	Fomes fomentarius
Waslakzwam	Ganoderma pfeifferi
Gewone korstvuurzwam	Phellinus ferruginosus
Kroontjesknotszwam	Artomyces pyxidatus
Grote stinkzwam	Phallus impudicus
Gele korstzwam	Stereum hirsutum
Waaierkorstzwam	S. subtomentosum
Papierzwammetje	Byssomerulius corium
Beukenkorrelkopje	Phleogena faginea
Australische composietenroest	Puccinea lagenophorae

Daarnaast nog van excursies 3c (Geertje en Liesbeth) en 5b (Sicco) vermelding van:

Kaaszwam spec.	Postia spec.
Grijze buisjeszwam	Bjerkandera adusta
Berkenzwam	Piptoporus betulinus
Fopzwam	Laccaria sp
Hazepootje	Caprinopsis lagopus
Honingzwam	Armillaria mellea
Roodgerande houtzwam	Fomitopsis pinicola

Dag- en nachtvlinders

Tekst en tabel Hugo met aanvullingen Wim H.

Dagvlinders

De combinatie van redelijk hoge temperaturen voor de tijd van het jaar, de vele bloeiende bloemen en een spaarzaam aantal zonne-uren leverden toch nog een 13-tal soorten op, waarbij de Klein koolwitjes in aantallen de kroon spanden.

Argusvlinder	<i>Lasiommata megera</i>
Atalanta	<i>Vanessa atalanta</i>
Bont zandoogje	<i>Pararge aegeria</i>
Bretons spikkeldikkopje	<i>Pyrgus armoricanus</i>
Bruin blauwtje	<i>Aricia agestis</i>
Dagpauwoog	<i>Aglais io</i>
Gehakelde aurelia	<i>Polignia c-album</i>
Groot koolwitje	<i>Pieris brassicae</i>
Icarusblauwtje	<i>Polyommatus icarus</i>
Klein geaderd witje	<i>Pieris napi</i>
Klein koolwitje	<i>Pieris rapae</i>
Kleine vuurvlinder	<i>Lycaena phlaeas</i>
Oranje luzernevlinder	<i>Colias crocea</i>

Nachtvlinders

Tijdens een aantal nachten is een Led-emmer/nachtvlinderval geplaatst op de camping; soms moest de emmer midden in de nacht gered worden van een flinke bui. Desondanks hebben we toch nog een handjevol vlinders te pakken kunnen krijgen.

Naast de met lichtval gevangen soorten werden nog twee andere soorten aangetroffen. De Luipaardlichtmot is door Wim H. in het veld waargenomen en de Bastaardsatijnrups werd na afloop bij het thuis drogen van de tent door Mark aangetroffen.

		aantal
Bastaardsatijnvlinder	<i>Euproctis chrysorrhoea</i>	1 rups
Bosbesuil	<i>Conistra vaccinii</i>	5
Geelbruine herfstuil	<i>Agrochola macilenta</i>	4
Gepluimde spanner	<i>Colotois pennaria</i>	1
Huismoeder	<i>Noctua pronuba</i>	3
Krakeling	<i>Diloba caeruleocephala</i>	2
Luipaardlichtmot	<i>Nomophila noctuella</i>	1
Meidoornuil	<i>Allophyes oxyacanthae</i>	1
Oranje kruidenmot	<i>Udea ferrugalis</i>	1
Vierkantvlekuil	<i>Xestia xanthographa</i>	4

Overige waarnemingen

In dit hoofdstuk staan de overige waarnemingen, namelijk van zoogdieren, herpetofauna, insecten (anders dan dag- en nachtvlinders) en spinnen.

De lijst van zoogdieren is opgesteld door Wim H. met aanvullingen van Jeannette. In braakballen gevonden bij de Eglise Saint-Georges in Chavanges vond Pieter botjes en kaakjes van een vijftal soorten (spits)muizen.

De insecten en spin zijn genoteerd door Wim H., met enkele aanvullingen van Hugo (lichtval) en Jeannette.

Zoogdieren

Aardmuis	braakbal
Beverrat	zichtwaarneming
Bosmuis	braakbal
Das	wroetsporen
Dwergvleermuis	gehoord met bat detector
Europese mol	molshopen
Huisspitsmuis	braakbal
Ondergrondse woelmuis	braakbal
Ree	zichtwaarneming
Tweekleurige bosspitsmuis	?
Veldmuis	doodvondst en braakbal
Wild zwijn	wroetsporen

Herpetofauna

Bruine kikker
Springkikker

Libellen

Zuidelijke heidelibel	Sympetrum meridionale
Bruinrode heidelibel	Sympetrum striolatum

Bijen en wespen

Grasbij	Andrena flavipes
Zandbij onbekend	Andrena spec.
Breedbandgroefbij	Halictus scabiosae
Groefbij onbekend	Lasioglossum spec.
Europese Hoornaar	Vespa crabro
Aziatische Hoornaar	Vespa velutina
Gewone wesp	Vespula vulgaris

Vliegen en muggen

"Wc-motmug"	Clogmia albipunctata	insect van het jaar 2023!
Tandzaadboorvlieg	Dioxya bidentis	plantparasiet
Snorzweefvlieg	Episyrphus balteatus	zweefvlieg
Blinde bij	Eristalis tenax	zweefvlieg
Terrasjeskomma-zweefvlieg	Eupeodes corollae	zweefvlieg
Groene vleesvlieg onbekend	Lucilia spec.	op rottend fruit, koeienvlaai
Schorsvlieg	Mesembrina meridiana	op koeienvlaai
Paddenstoelmug onbekend	Mycetophilidae indet.	larve leeft op paddenstoel
Phaonia valida	Phaonia valida	graag op bloeiende klimop
Spekvlieg	Polietes lardarius	op koeienvlaai
Strontvlieg	Scathophaga stercoraria	op koeienvlaai
Grote langlijf	Sphaerophoria scripta	zweefvlieg
Sprinkhaanvlieg	Stomorhina lunata	parasiteert op (trek)sprinkhaan
Bruine slakkendodende vlieg onbekend	Tetanocera spec.	parasiteert op slakken
"Moeraslangpootmug"	Tipula paludosa	larve = emelt

Schietmotten

schietmot	Stenophylax permistus	lichtval Hugo

Kevers

Zevenstippelig lieveheersbeestje	<i>Coccinella septempunctata</i>	
Veelstippelig Aziatisch lieveheersbeestje	<i>Harmonia axyridis f. succinea</i>	
Stinkende kortschild	<i>Ocypus olens</i>	doodvondst op pad

Wantsen

Weideschaduwwant	<i>Lygus pratensis</i>	lichtval Hugo
Zuidelijke groene schildwants	<i>Nezara viridula</i>	melding Jeannette

Spinnen

Krabspin onbekend *Xysticus spec.*

De vlieg *Phaonia valida* zat op de camper (foto Wim H.)

Sprinkhaanvlieg, 2 ♂ (foto Wim H.)